

СТАТУТ ВНУТРІШНЬОЇ СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

**Статут
внутрішньої служби
Збройних Сил України**

*Документ 548-XIV, чинний, поточна редакція — Редакція від 21.03.2022,
підстава - 2124-IX.*

Зміст

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-23, ст.194)

Статут Внутрішньої служби Збройних сил України

Вступ

Військова присяга

Зобов'язання іноземця та особи без громадянства

Бойовий прапор військової частини

Загальні положення

Частина I. Військовослужбовці та відносини між ними

Розділ 1. Обов'язки, права та відповідальність
військовослужбовців

Розділ 2. Загальні обов'язки командирів
(начальників).

Розділ 3. Обов'язки посадових осіб,
військовослужбовців рядового складу.

Частина 2. Внутрішній порядок

Загальні положення

Розділ 4. Розміщення військовослужбовців

Розділ 5. Розподіл часу і повсякденний порядок

Розділ 6. Збереження і зміцнення здоров'я
військовослужбовців

Розділ 7. Добовий наряд

Загальні положення

Обов'язки військовослужбовців добового наряду.

Розділ 8. Підйом за бойовою тривою і збір

Частина 3. Бойове чергування, особливості внутрішньої
служби в парках, під час розташування військ на
полігонах та їх перевезення

Розділ 9. Бойове чергування

Розділ 10. Внутрішня служба в парках

Розділ 11. Особливості внутрішньої служби під час
розташування військ на полігонах (у таборах).

Розділ 12. Особливості внутрішньої служби під час перевезення військ

Додаток 1 до Статуту внутрішньої служби (стаття 67).

Додаток 2 до Статуту внутрішньої служби (стаття 69).

Додаток 4 до Статуту внутрішньої служби (стаття 67).

Додаток 5 до Статуту внутрішньої служби (стаття 67).

Додаток 6 до Статуту внутрішньої служби (статті 48 і 65).

Додаток 7 до Статуту внутрішньої служби (статті 296, 304 і 316).

Додаток 8 до Статуту внутрішньої служби (стаття 280).

Додаток 9 до Статуту внутрішньої служби (статті 299 і 311).

Додаток 10 до Статуту внутрішньої служби (статті 298 і 312).

Додаток 11 до Статуту внутрішньої служби (стаття 112).

Додаток 12 до Статуту внутрішньої служби (стаття 219).

Додаток 13 до Статуту внутрішньої служби (стаття 219).

Додаток 14 до Статуту внутрішньої служби (статті 206 і 256).

Додаток 15 до Статуту внутрішньої служби (стаття 230).

Додаток 16 до Статуту внутрішньої служби (стаття 161).

Додаток 17 до Статуту внутрішньої служби (стаття 272).

Додаток 18 до Статуту внутрішньої служби (стаття 369).

Додаток 19 до Статуту внутрішньої служби (статті 187, 353 і 368).

Додаток 20 до Статуту внутрішньої служби (стаття 207).

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22- 23, ст.194)

[Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2171-III від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 9, ст.38
№ 662-IV від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 27, ст.209 —
набуває чинності 01.08.2003 року
№ 744-IV від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 29, ст.234
№ 1420-IV від 03.02.2004, ВВР, 2005, № 3, ст.76
№ 1865-IV від 24.06.2004, ВВР, 2004, № 45, ст.503
№ 1414-VI від 02.06.2009, ВВР, 2009, № 41, ст.600
№ 1900-VI від 16.02.2010, ВВР, 2010, № 19, ст.151
№ 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст.208
№ 4711-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, № 14, ст.89
№ 5288-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 37, ст.490
№ 5404-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013, № 41, ст.550
№ 245-VII від 16.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.178
№ 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, № 15, ст.326
№ 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, № 25, ст.890
№ 158-VIII від 05.02.2015, ВВР, 2015, № 13, ст.92
№ 517-VIII від 16.06.2015, ВВР, 2015, № 32, ст.306
№ 568-VIII від 01.07.2015, ВВР, 2015, № 33, ст.326
№ 716-VIII від 06.10.2015, ВВР, 2015, № 47, ст.436
№ 901-VIII від 23.12.2015, ВВР, 2016, № 4, ст.44
№ 1952-VIII від 16.03.2017, ВВР, 2017, № 17, ст.205
№ 2049-VIII від 18.05.2017, ВВР, 2017, № 26, ст.295
№ 2181-VIII від 07.11.2017, ВВР, 2017, № 51-52, ст.446
№ 2397-VIII від 05.04.2018, ВВР, 2018, № 27, ст.221
№ 2523-VIII від 06.09.2018, ВВР, 2018, № 44, ст.353
№ 2587-VIII від 04.10.2018, ВВР, 2018, № 44, ст.357
№ 205-IX від 17.10.2019, ВВР, 2020, № 3, ст.24

№ 524-IX від 04.03.2020, ВВР, 2020, № 38, ст.279
№ 680-IX від 04.06.2020, ВВР, 2020, № 46, ст.392
№ 720-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020, № 47, ст.408
№ 1357-IX від 30.03.2021, ВВР, 2021, № 29, ст.234
№ 1915-IX від 30.11.2021
№ 2124-IX від 15.03.2022]

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Затвердити Статут внутрішньої служби Збройних Сил України (додається).
2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
Л.КУЧМА

м. Київ 24 березня 1999 року № 548-XIV

ЗАТВЕРДЖЕНО Законом України від 24 березня 1999 року № 548-XIV

Статут Внутрішньої служби Збройних сил України

[У тексті Статуту слова «Товаришу (пане)» та «товаришу (пане)» замінено відповідно словами «Товаришу» та «товаришу» згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

[У тексті Статуту слова «Товаришу» та «товаришу» замінено відповідно словами «Пане (пані)» та «пане (пані)» згідно із Законом № 2587-VIII від 04.10.2018]

[У тексті Статуту слова «строкової служби» в усіх відмінках замінено словами «строкової військової служби» у відповідному відмінку; слова «вечірня перевірка», «спортивна робота», «гуманітарна підготовка», «культурно-освітня» в усіх відмінках замінено словами «вечірня повірка», «спортивно-масова робота», «національно-патріотична підготовка», «культурологічна» у відповідному відмінку; слово «військово-навчальний» в усіх відмінках і числах замінено словами «військовий навчальний» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

Вступ

Цей Статут визначає загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних Сил України і їх взаємовідносини, обов'язки основних посадових осіб бригади (полку, корабля 1 і 2 рангу, окремого батальйону) та її підрозділів, правила внутрішнього порядку у військовій частині та її підрозділах.

[Частина перша вступу із змінами, внесеними згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

Статутом керуються всі військові частини, кораблі, управління, штаби, організації, установи і військові навчальні заклади Збройних Сил України (далі — військові частини).

Обов'язки посадових осіб, не зазначені в цьому Статуті, визначаються відповідними порадами та положеннями.

Дія Статуту поширюється на військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки України, Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів спеціального призначення з правоохоронними функціями.

[Частина четверта вступу із змінами, внесеними згідно із Законами № 2171-III від 21.12.2000, № 662-IV від 03.04.2003, № 1414-VI від 02.06.2009, № 5404-VI від 02.10.2012, № 877-VII від 13.03.2014, № 1194-VII від 09.04.2014; в редакції Закону № 205-IX від 17.10.2019]

Положення Статуту поширюються на військовозобов'язаних та резервістів під час

проходження ними зборів.

*[Вступ доповнено частиною п'ятою згідно із Законом
№ 205-IX від 17.10.2019]*

Військова присяга

Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаю на військову службу і урочисто присягаю Українському народові завжди бути йому вірним і відданим, обороняти Україну, захищати її суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно додержуватися Конституції України та законів України, зберігати державну таємницю.

[Частина перша із змінами внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

Присягаю виконувати свої обов'язки в інтересах співвітчизників.

Присягаю ніколи не зрадити Українському народові!

Зобов'язання іноземця та особи без громадянства

Я, (прізвище, ім'я), вступаю на військову службу до Збройних Сил України і зобов'язуюся захищати Українську державу, її незалежність та територіальну цілісність.

Я буду сумлінно і чесно виконувати обов'язки військової служби, накази командирів, неухильно дотримуватися Конституції України і законів України, зберігати військову таємницю, а під час виконання завдань і наказів в умовах воєнного стану або бойових чи воєнних дій — діяти відповідно до загальноновизнаних принципів та норм міжнародного гуманітарного права.

[Статут доповнено новим розділом згідно із Законом № 716-VIII від 06.10.2015]

Бойовий прапор військової частини

1. Бойовий Прапор військової частини Збройних Сил України є символом честі, доблесті, слави і зобов'язує кожного військовослужбовця Збройних Сил України віддано служити Українському народові, мужньо, вміло і непохитно боронити Українську державу, не шкодуючи свого життя.

2. Бойовий Прапор військової частини є почесним знаком, що визначає особливості її бойового призначення, історії та заслуг і свідчить про належність військової частини до Збройних Сил України.

3. Бойовий Прапор після сформування військової частини вручається їй від імені Президента України представником, призначеним Міністром оборони України.

4. Бойовий Прапор закріплюється за військовою частиною на весь час незалежно від зміни її найменування і номера. Зміни найменування військової частини вносяться до Грамоти Президента України, що видається під час вручення Бойового Прапора.

5. Бойовий Прапор завжди знаходиться зі своєю військовою частиною, а на полі бою — в районі бойових дій, в яких частина бере участь.

6. У разі втрати Бойового Прапора командир військової частини і військовослужбовці, що є безпосередніми винуватцями цього, несуть відповідальність згідно із законом.

Загальні положення

1. Збройні Сили України — військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

[Стаття 1 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

2. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.

[Стаття 2 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

3. Військова служба у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком осіб (за винятком випадків, визначених законом), пов'язаній із захистом України.

[Частина перша статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2397-VIII від 05.04.2018]

Порядок проходження військової служби, права та обов'язки військовослужбовців визначаються законами України, положеннями про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців, що затверджуються Президентом України, та іншими нормативно-правовими актами.

[Стаття 3 в редакції Законів № 1420-IV від 03.02.2004, № 716-VIII від 06.10.2015]

4. Повсякденне життя і службова діяльність військовослужбовців регулюються Конституцією України, законами України, цим Статутом та іншими нормативно-правовими актами.

[Стаття 4 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

5. Внутрішня служба — це система заходів, що вживаються для організації повсякденного життя і діяльності військової частини, підрозділів та військовослужбовців згідно з цим Статутом та іншими нормативно-правовими актами.

6. Внутрішня служба здійснюється з метою підтримання у військовій частині порядку та військової дисципліни, належного морально-психологічного стану, які забезпечують постійну бойову готовність та якісне навчання особового складу, збереження здоров'я військовослужбовців, організоване виконання інших завдань.

Вимоги цього Статуту зобов'язаний знати й сумлінно виконувати кожен військовослужбовець.

7. Внутрішньою службою у військових частинах та підрозділах керують їх командири. У разі розташування в одному приміщенні кількох підрозділів, командири яких не мають спільного безпосереднього начальника, керівництво внутрішньою службою наказом командира військової частини покладається на командира одного з цих підрозділів. Безпосереднім організатором внутрішньої служби у військовій частині є начальник штабу, а в роті — головний сержант роти.

[Стаття 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

8. Відповідальність за стан внутрішньої служби у військових частинах покладається на всіх прямих начальників, які повинні подавати допомогу підпорядкованим військовим частинам і підрозділам в організації та забезпеченні виконання вимог внутрішньої служби і систематично перевіряти її стан.

**Частина І.
Військовослужбовці та
відносини між ними**

Розділ 1. Обов'язки, права та відповідальність військовослужбовців

[Назва розділу 1 в редакції Закону № 716-VIII від 06.10.2015]

Загальні положення

9. Військовослужбовці Збройних Сил України мають права і свободи з урахуванням особливостей, що визначаються Конституцією України, законами України з військових питань, статутами Збройних Сил України та іншими нормативно-правовими актами.

[Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004; в редакції Закону № 716-VIII від 06.10.2015]

10. Кожний військовослужбовець має військове звання відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Військові звання поділяються на армійські та корабельні згідно із частиною другою статті 5 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

[Стаття 10 в редакції Закону № 205-IX від 17.10.2019]

Загальні обов'язки військовослужбовців

11. Необхідність виконання завдань оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, а також завдань, визначених міжнародними зобов'язаннями України покладає на військовослужбовців такі обов'язки:

[Абзац перший статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

свято і непорушно додержуватися Конституції України та законів України, Військової присяги, віддано

служити Українському народові, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок;

бути хоробрим, ініціативним і дисциплінованим;

беззастережно виконувати накази командирів (начальників) і захищати їх у бою, як святиню оберігати Бойовий Прапор своєї частини;

постійно підвищувати рівень військових професійних знань, вдосконалювати свою виучку і майстерність, знати та виконувати свої обов'язки та додержуватися вимог статутів Збройних Сил України;

знати й утримувати в готовності до застосування закріплене озброєння, бойову та іншу техніку, берегти державне майно;

дорожити бойовою славою Збройних Сил України та своєї військової частини, честю і гідністю військовослужбовця Збройних Сил України;

поважати бойові та військові традиції, допомагати іншим військовослужбовцям, що перебувають у небезпеці, стримувати їх від вчинення протиправних дій, поважати честь і гідність кожної людини;

бути пильним, суворо зберігати державну таємницю;

[Абзац дев'ятий статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

вести бойові дії ініціативно, наполегливо, до повного виконання поставленого завдання;

виявляти повагу до командирів (начальників) і старших за військовим званням, сприяти їм у підтриманні порядку і дисципліни;

додержуватися правил військового вітання, ввічливості й поведінки військовослужбовців, завжди бути одягненим за формою, чисто й охайно.

12. Про все, що сталося з військовослужбовцем і стосується виконання ним службових обов'язків, та про зроблені йому зауваження військовослужбовець зобов'язаний доповідати своєму безпосередньому начальникові, крім тих обставин, щодо надання яких є

пряма заборона у законі (таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо).

[Стаття 12 в редакції Закону № 1915-IX від 30.11.2021]

13. Військовослужбовець зобов'язаний додержуватися вимог безпеки, вживати заходів до запобігання захворюванню, травматизму, повсякденно підвищувати фізичну загартованість і тренованість, утримуватися від шкідливих для здоров'я звичок.

14. Із службових та особистих питань військовослужбовець повинен звертатися до свого безпосереднього начальника, а якщо він не може їх вирішити — до наступного прямого начальника.

[Стаття 14 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

15. Військовослужбовець зобов'язаний знати і неухильно додержуватися прийнятих Україною норм міжнародного гуманітарного права.

16. Кожний військовослужбовець зобов'язаний виконувати службові обов'язки, що визначають обсяг виконання завдань, доручених йому за посадою. Ці обов'язки визначаються статутами Збройних Сил України, а також відповідними посібниками, порадами, положеннями, інструкціями.

17. На військовослужбовців під час перебування на бойовому чергуванні, у внутрішньому і гарнізонному наряді, а також під час виконання інших завдань покладаються спеціальні обов'язки. Ці обов'язки та порядок їх виконання визначаються законами і статутами Збройних Сил України, а також іншими нормативно-правовими актами, що приймаються на основі законів і статутів Збройних Сил України.

Права військовослужбовців

18. Військовослужбовці перебувають під захистом держави і мають усю повноту прав і свобод, закріплених Конституцією України.

19. Держава гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей соціальний і правовий захист відповідно до законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

[Стаття 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

20. Військовослужбовці під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а також носити, зберігати та застосовувати спеціальні засоби, зброю в порядку, встановленому законодавством.

[Стаття 20 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

21. Застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї допускається, якщо інші заходи виявилися неефективними або якщо через обставини застосування інших заходів є неможливим.

[Статтю 21 доповнено частиною першою згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

Застосуванню зброї, за винятком випадків раптового нападу, нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів, літальних апаратів, морських і річкових суден, втечі з-під варти зі зброєю або за допомогою транспортних засобів під час руху, повинно передувати попередження про намір застосовувати зброю і постріл угору.

У разі застосування і використання зброї військовослужбовець зобов'язаний вжити всіх заходів для того, щоб не було завдано шкоди стороннім особам.

22. Військовослужбовці мають право застосовувати спеціальні засоби, засоби фізичного впливу та зброю особисто або у складі підрозділу:

[Абзац перший статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004]

для захисту свого здоров'я і життя, а також здоров'я і життя інших військовослужбовців і цивільних осіб від нападу, якщо іншими способами й засобами захистити їх у даній ситуації неможливо;

для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину та яка намагається втекти або яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також для затримання озброєної особи, яка загрожує застосуванням зброї та інших засобів, що становить загрозу для життя і здоров'я військовослужбовця чи інших осіб;

для відбиття нападу на об'єкти, що охороняються військовослужбовцями, а також для звільнення цих об'єктів у разі захоплення;

у разі спроби насильного заволодіння зброєю, бойовою та іншою технікою, якщо іншими способами і засобами неможливо припинити цю спробу.

22-¹. Командир (начальник) в умовах особливого періоду, в тому числі в умовах воєнного стану чи бойовій обстановці, з метою затримання військовослужбовця, який вчиняє діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, пов'язаного з непокорю, опором чи погрозою начальнику, застосуванням насильства, самовільним залишенням бойових позицій та визначених місць дислокації військових частин (підрозділів) у районах виконання бойових завдань, має право особисто застосовувати заходи фізичного впливу без спричинення шкоди здоров'ю військовослужбовця та спеціальні засоби, достатні для припинення протиправних дій.

[Частина перша статті 22 - ¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020]

У бойовій обстановці командир (начальник) може застосувати зброю чи віддати підлеглим наказ про її застосування, якщо в інший спосіб неможливо припинити кримінальне правопорушення, при цьому не заподіюючи смерті військовослужбовцю.

[Частина друга статті 22 - ¹ із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020]

У разі якщо дозволяють обставини, командир (начальник) перед застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів або зброї повинен голосом чи пострілом угору попередити про це особу, проти якої можуть бути застосовані такі заходи.

[Статут доповнено статтею 22 - ¹ згідно із Законом № 158-VIII від 05.02.2015]

23. Посадові особи варті та патруля мають право застосовувати зброю у випадках і в порядку, визначеному Статутом гарнізонної і вартової служб Збройних Сил України.

24. Про застосування фізичної сили та спеціальних засобів військовослужбовець доповідає своєму безпосередньому командирові (начальникові).

Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування фізичного впливу і спеціальних засобів, а також про всі випадки застосування зброї військовослужбовець зобов'язаний негайно і письмово повідомити свого командира (начальника), а командир (начальник) військової частини негайно доповідає безпосередньому командирові (начальникові), а також повідомляє відповідного прокурора та начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (далі — Служба правопорядку) в гарнізоні.

[Частина друга статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5288-VI від 18.09.2012, № 205-IX від 17.10.2019]

Повідомлення начальника органу управління Служби правопорядку про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї здійснюється в разі їх застосування військовослужбовцями Збройних Сил України.

[Стаття 24 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

25. Військовослужбовець має право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги.

Відповідальність військовослужбовців

26. Військовослужбовці залежно від характеру вчиненого правопорушення та провини несуть з урахуванням бойового імунітету, визначеного Законом України «Про оборону України» дисциплінарну, адміністративну, матеріальну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність згідно із законом.

[Стаття 26 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1420-IV від 03.02.2004, № 2124-IX від 15.03.2022]

27. Військовослужбовці, на яких накладається дисциплінарне стягнення за вчинене правопорушення, не звільняються від матеріальної та цивільно-правової відповідальності за ці правопорушення. За вчинення кримінального правопорушення військовослужбовці притягаються до кримінальної відповідальності на загальних підставах.

[Стаття 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020]

Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням

28. Єдиноначальність є одним із принципів будівництва і керівництва Збройними Силами України і полягає в:

наділенні командира (начальника) всією повнотою розпорядчої влади стосовно підлеглих і покладенні на нього персональної відповідальності перед державою за всі сторони життя та діяльності військової частини, підрозділу і кожного військовослужбовця;

наданні командирів (начальників) права одноособово приймати рішення, віддавати накази;

забезпеченні виконання зазначених рішень (наказів), виходячи із всебічної оцінки обстановки та керуючись вимогами законів і статутів Збройних Сил України.

29. За своїм службовим становищем і військовим званням військовослужбовці можуть бути начальниками або підлеглими стосовно інших військовослужбовців.

30. Начальник має право віддавати підлеглому накази і зобов'язаний перевіряти їх виконання.

Підлеглий зобов'язаний беззастережно виконувати накази начальника, крім випадків віддання явно злочинного наказу, і ставитися до нього з повагою.

31. Начальники, яким військовослужбовці підпорядковані за службою, у тому числі і тимчасово, є прямими начальниками для цих військовослужбовців. Найближчий до підлеглого прямий начальник є безпосереднім начальником.

32. За своїми військовими званнями начальниками є: військовослужбовці сержантського і старшинського складу — для військовослужбовців рядового складу однієї з ними військової частини;

військовослужбовці молодшого офіцерського складу — для військовослужбовців молодшого сержантського і старшинського складу однієї з ними військової частини та військовослужбовців рядового складу;

майори, капітани 3 рангу, підполковники, капітани 2 рангу — для військовослужбовців рядового, молодшого і старшого сержантського і старшинського складу;

полковники, капітани 1 рангу, бригадні генерали, коммодори, генерал-майори, контр-адмірالی, генерал-

лейтенанти, віце-адмірالی — для військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу та молодшого офіцерського складу;

[Абзац п'ятий статті 32 в редакції Закону № 680-IX від 04.06.2020]

генерали, адмірالی — для військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу, молодшого та старшого офіцерського складу.

[Абзац шостий статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 680-IX від 04.06.2020]

[Стаття 32 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1420-IV від 03.02.2004, № 1952-VIII від 16.03.2017; в редакції Закону № 205-IX від 17.10.2019]

33. Військовослужбовці, які за своїм службовим становищем і військовим званням (статті 31 і 32 цього Статуту) не є стосовно інших військовослужбовців начальниками або підлеглими, можуть бути старшими чи молодшими за військовим званням.

Старші за військовим званням військовослужбовці мають право вимагати від молодших за військовим званням військовослужбовців додержання військової дисципліни, громадського порядку і форми одягу, а також правил поведінки і військового вітання. Молодші за званням військовослужбовці повинні беззастережно виконувати зазначені вимоги старших за військовим званням військовослужбовців.

На військовослужбовців, які відбувають кримінальне покарання у виді арешту на гауптвахті Служби правопорядку, адміністративне стягнення у вигляді арешту з утриманням на гауптвахті, та які утримуються в кімнатах для тимчасово затриманих Служби правопорядку, не поширюється дія частини другої цієї статті і статті 32 цього Статуту. Зазначені військовослужбовці зобов'язані виконувати команди та розпорядження військових службових осіб та

військовослужбовців чергових змін Служби правопорядку.

[Статтю 33 доповнено частиною згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

34. У разі спільного виконання службових обов'язків військовослужбовцями, що не підпорядковані один одному, якщо їх службові відносини не визначені командиром (начальником), начальником є старший із них за посадою, а за рівних посад — старший за військовим званням.

Порядок віддання й виконання наказів

35. Накази віддаються, як правило, в порядку підпорядкованості. За крайньої потреби командир (начальник), старший за службовим становищем, ніж безпосередній начальник, може віддати наказ підлеглому, минаючи його безпосереднього начальника, про що повідомляє безпосереднього начальника підлеглому чи наказує підлеглому особисто доповісти своєму безпосередньому начальникові.

Наказ можна віддавати одному чи групі військовослужбовців усно або письмово, у тому числі з використанням технічних засобів зв'язку.

Наказ повинен бути сформульований чітко і не може допускати подвійного тлумачення.

36. Командир (начальник) відповідає за відданий наказ, його наслідки та відповідність законодавству, а також за невжиття заходів для його виконання, за зловживання, перевищення влади чи службових повноважень.

За віддання і виконання явно злочинного наказу (розпорядження) винні особи притягаються до відповідальності згідно із законом.

37. Військовослужбовець після отримання наказу відповідає: «Слухаюсь» і далі виконує його. Для того, щоб переконатися, чи правильно підлеглий зрозумів відданий наказ, командир (начальник) може зажадати від нього стисло передати зміст наказу. Підлеглий має право звернутися до командира (начальника) з проханням уточнити наказ.

Військовослужбовець зобов'язаний неухильно виконати відданий йому наказ у зазначений термін.

Про виконання або невиконання наказу військовослужбовець зобов'язаний доповісти командирові (начальникові), який віддав наказ, і своєму безпосередньому командирові (начальникові), а також вказати причини невиконання наказу або його несвоєчасного (неповного) виконання. Якщо військовослужбовець розуміє, що він неспроможний виконати наказ своєчасно та у повному обсязі, він про це зобов'язаний доповісти вищезазначеним особам негайно.

[Частина третя статті 37 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004]

38. У разі коли військовослужбовець, який виконує наказ, отримав від іншого командира (начальника), старшого за службовим становищем чи військовим званням, новий наказ, що стане перешкодою для виконання попереднього, він доповідає про це командирові (начальникові), який віддав наступний наказ, і після отримання його згоди припиняє виконання попереднього наказу.

Командир (начальник), який віддав наступний наказ, повідомляє про це командира (начальника), який віддав попередній наказ.

**Відрекомендування командирам (начальникам)
та особам, які прибули для інспектування
(перевірки)**

39. Командир військової частини зобов'язаний зустрічати і супроводжувати по розташуванню військової частини Президента України, Голову Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України та заступників Міністра оборони України, усіх прямих начальників, а також осіб, призначених для керівництва інспектуванням (перевіркою) військової частини.

[Частина перша статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1420-IV від 03.02.2004, № 1900-VI від 16.02.2010]

Під час зустрічі цих осіб командир (начальник) військової частини подає команду «Струнко» і рапортує їм. Наприклад: «Пане (пані)^[1] генерал-майоре. Перша механізована бригада — на заняттях (навчанні, обслуговуванні техніки, прийманні їжі, відпочиває). Командир бригади полковник Лісогор».

[Частина друга статті 39 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

Отримавши команду «Вільно», командир (начальник) військової частини повторює її та має бути готовим доповісти за кожний підрозділ бригади і далі діє за розпорядженням особи, що прибула.

[Частина третя статті 39 в редакції Закону № 1420-IV від 03.02.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 205-IX від 17.10.2019]

40. Військовослужбовці самостійно відрекомендовуються своєму безпосередньому начальникові у разі:

призначення на посаду і звільнення з неї;

присвоєння військового звання;
вручення нагороди;
відбуття чи повернення з відрядження, відпустки або лікування.

Відрекомендовуючись своєму безпосередньому начальникові, військовослужбовці називають свою посаду, військово звання, прізвище та причину звертання. Наприклад: «Пане (пані) майоре. Командир Першої механізованої роти капітан Ткаченко. Відрекомендовуюся з нагоди присвоєння мені військового звання капітана».

41. Новопризначені до військової частини військовослужбовці офіцерського складу, військовослужбовці сержантського і старшинського складу, призначені на посади головного сержанта (головного старшини) бригади (полку, корабля 1 рангу), батальйону, головного сержанта роти, відрекомендовуються командирові військової частини та його заступникам, а після направлення до підрозділу — командирові підрозділу та його заступникам.

[Частина перша статті 41 в редакції Закону № 205-IX від 17.10.2019]

Командир військової частини відрекомендовує новоприбулих офіцерів офіцерському складові військової частини на найближчій нараді офіцерів чи під час шиккування особового складу військової частини.

42. У разі коли особа, призначена для керівництва інспектуванням (перевіркою) військової частини, має військово звання рівне або вище, ніж у командира військової частини, командир частини відрекомендовується прибулому. Якщо прибулий має звання нижче, ніж у командира військової частини, він відрекомендовується цьому командирові.

43. Перед інспектуванням (перевіркою) командир військової частини представляє своїх заступників, начальників родів військ і служб та командирів

підрозділів, що підлягають інспектуванню (перевірці), інспектуючим (перевіряючим).

44. Під час відвідування інспектуючими (перевіряючими) підрозділів їх командири доповідають цим особам.

Якщо інспектуючий (перевіряючий) прибуває до підрозділу разом із командиром військової частини, йому доповідають у тому разі, коли він має рівне або вище звання, ніж у командира частини.

45. Якщо для інспектування (перевірки) прибуває старший командир (начальник), йому доповідає командир військової частини (підрозділу), а інспектуючий (перевіряючий) відрекомендується.

46. Командир військової частини (підрозділу) відрекомендується лише старшим і рівним за військовим званням військовослужбовцям, які прибули до військової частини (підрозділу) для виконання доручень старших командирів (начальників). В інших випадках прибулі відрекомендуються командирів військової частини (підрозділу) і інформують про мету свого прибуття.

47. Усі вказівки інспектуючих (перевіряючих) чи військовослужбовців, які виконують службові доручення старших командирів (начальників), передаються для виконання через командира військової частини. Зазначені особи повинні повідомити командира військової частини (підрозділу) про результати інспектування (перевірки) чи виконання даних їм службових доручень.

48. Для проведення опитування військовослужбовців військової частини (підрозділу) інспектуючі (перевіряючі) керуються вказівками додатка 6 до цього Статуту.